

losse verkoop f2,50

GROES MILIEU-JOURNAAL

1982-30

THEMA-NUMMER: 10-JARIG BESTAAN WMG
INTERVIEW OUDE GARDE

VERDER: DE TERUGGANG VAN DE NE-
DERLANDSE ZOOGDIEREN

GROESBEEKS MILIEUJOURNAAL

Verschijnt:
tweemaandelijks
Kosten minimaal f15,-
per jaar. Opgave bij
het sekretariaat.

REDACTIE

Toine de Jong
Hennie Brinkhof
Maaïke van Boven
Wilco de Schouwer
Jeske de Bekker
Wilke van de Kamp
Hans Teunissen
Harriëtte van Eldik

REDAKTIE-ADRES

Toine de Jong
Stekkenberg 26
Groesbeek
tel. 08891-3780.

SEKRETARIAAT

Werkgroep Milieubeheer
Groesbeek, Lievensweg 80.
Groesbeek.
tel. 08891-3175.

VRAAGBAAK

Voor informatie, milieu-
klachten e.d.
Elke even week, woensdag:
van 19.30 tot 21.00 uur
Zevenheuvelenweg 14
Groesbeek.

MEDEWERKERS

Margo v. Vegchel
Ellie Loeffen
Bri Wiener

◆◆INHOUD◆◆

OMSLAG DOOR JOEP DE BEKKER

VOORWOORD VAN DE REDAKTIE.....	Blz. 1
NATUURLIJK BETER door Bri Wiener.....	Blz. 2
INTERVIEW door Wilke v.d. Kamp, Hennie Brinkhof en Ellie Loeffen.....	Blz. 4
MILIEU RONDOM.....	Blz. 10
COLLAGE PAGINA.....	Blz. 14
DE TERUGGANG VAN DE NEDERLANDSE ZOOGDIEREN door Hennie Brinkhof.....	Blz. 15
DE KRITISCHE KONSUMENT.....	Blz. 20
EEN WEETJE WEET JE.....	Blz. 22
MILIEU AKTIVITEITEN.....	Blz. 24

REKENINGNUMMER WERKGROEP MILIEUBEHEER
GROESBEEK : (RABO-BANK)
11.74.19.257 p/a v.d. Veldeweg 44
Groesbeek

EEN W.M.G. UITGAVE

VERSCHIJNINGSDATUM december 1982

KRINGLOOPPAPIER

VOORWOORD

Beste lezers,

De WMG bestaat tien jaar. Een heugelijk feit en tevens een feit waarop we trots mogen zijn.

Wat is er nu allemaal veranderd in die tien jaar, is het milieu in Groesbeek er nu beter van geworden van die tien jaar dat wij als milieclub er mee bezig zijn?

Dit kunnen we het beste bekijken aan de hand van de activiteiten waar we in al die tijd druk mee doende zijn geweest.

Het is tien jaar geleden begonnen met een aantal mensen die geïnteresseerd waren in de natuur in Groesbeek, en die daar ook daadwerkelijk positief aan wilden gaan werken.

In die tijd waren er acties omtrent de jacht in de Bruuk, het wilgen knotten, nestkastjes maken en verder waren er ook nog tal van excursies in de natuur.

Op een gegeven moment onstond er de gedachte om ons eens wat meer bezig te gaan houden op het educatieve terrein, en zo onstond dan in die jaren de jeugdcursus natuurbehoud.

We werkten al die jaren, tot voor kort, in afdelingen. Er waren de afdelingen: natuurbehoud, milieuhygiëne, woonmilieu en verkeer. Later is er nog een tijdje een afdeling voeding geweest.

Richten we ons in de eerste jaren vooral op de directe natuur, later gingen we ons ook meer met beleidszaken bezig houden, al waren er toen natuurlijk ook nog directe natuurgerichte acties (bv de paddenacties). Bij beleidszaken kunnen we bijvoorbeeld aan de randweg, het centrumplan, herindelingsgebied, de afvalverwerking en de pogingen tot heropening van een treinstation in Groesbeek denken.

Eigenlijk vierden we nu een dubbel lustrum. Niet alleen bestaat de milieclub zelf tien jaar, maar ook het Groesbeeks Milieujournaal verschijnt al weer zo'n vijf jaar in Groesbeek. Met heel veel pijn en moeite hebben we het toch nog ieder jaar, al vijf jaar lang, voor elkaar gekregen 5 keer per jaar een blad over het milieugebeuren in Groesbeek op de planken te krijgen.

Dit waren zo een paar van de activiteiten waar we zo die 10 jaar mee bezig zijn geweest, er is natuurlijk nog veel meer waar we ons mee bezig hebben gehouden, maar het is onmogelijk dat allemaal op een bladzijde te persen.

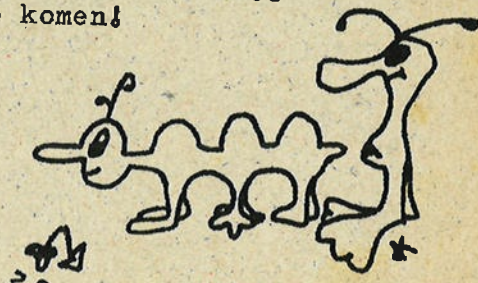
Als we zo terugkijken, dan kunnen we zelf niet anders zeggen dan dat we een positieve bijdrage hebben geleverd aan het milieugebeuren in Groesbeek. Milieugroepen zijn geen overbodige luxe, vooral in deze economische slechte tijd is het zeer nodig om als milieugroep je ogen open te houden.

We zullen de komende jaren ons dan ook nog nadrukkelijker bezig gaan houden met allerhand beleidszaken die het milieu betreffen, en ook zullen we trachten de Groesbeekse bevolking er zoveel mogelijk op attent te maken in wat voor prachtig dorp we wel niet wonen.

Als laatste willen we iedereen die, op wat voor manier dan ook, de milieugroep de afgelopen 10 jaar ondersteund heeft hartelijk danken voor hun hulp. Zonder hun hulp waren we misschien niet zover gekomen alsdat we nu zijn.

Verder is het natuurlijk zo dat we altijd nieuwe mensen van harte welkom heten, want ook nu nog betekent elk steuntje in de rug wat we krijgen meer kans om de volgende tien jaar ook goed door te komen!

Het Bestuur

natuurlijk beter

Nu de winter echt begonnen is, kunnen we een paar winterse recepten goed gebruiken. Van wat er nu in de natuur te vinden is, kun je vooral in de keuken gebruik maken. Deze keer een recept voor het gebruik van kleefkruid en één voor de dennezwavelkop, een paddestoel, die, hoewel z'n naam dat niet doet vermoeden, goed eetbaar is. En tot slot een winterrecept met gedroogde thijm.

Kleefkruid.

Je zult dit plantje op alle mogelijke plaatsen tegenkomen, maar vooral als onderbegroeiing in bossen of bij hogere planten.

Het kleefkruid heeft kleine blaadjes, die als sterren rondom de stengel staan. De blaadjes en stengels zijn bedekt met kleine hawtjes, zodat je 'm rauw niet gauw zult eten, maar na koken zijn deze hawtjes verdwenen.

Gebruik:

Het jonge blad kan, vooral in de winter, verwerkt worden in spinazieschotels en in groentesoepen.

Laat bijvoorbeeld eens een paar kopjes kleefkruid op het laatst meetrekken in de erwtensoep.

Als dat geen winterpot is...

De dennezwavelkop.

Deze paddestoel kan het hele jaar door groeien en is goed bestand tegen vorst. Hij groeit in grote aantallen, vooral op dode stronken van naaldbomen.

Hij heeft een sterk aroma en is daarom bijzonder smakelijk in allerlei stoofschotels en soepen, maar hij is ook goed om flauwe gerechten wat op te pepen. Je kunt een stuk of wat hoedjes in de soep doen.

De beginner moet echter voorzichtig zijn, want de uitgebreide zwavelkopjesfamilie kent ook minder lekkere soorten. Het dennezwavelkopje mag niet verwisseld worden met het gewone, enigszins giftige, zwavelkopje, dat meer zwavelgeel van kleur is en in het midden een bruinrode vlek heeft. De plaatjes zijn geel, later groenachtig tot zwart.

Een smaakproef geeft snel uitsluitsel: de rauwe gewone zwavelkop is bitter, terwijl het eetbare dennezwavelkopje aangenaam smaakt.

Kenmerken van het dennezwavelkopje:

- de hoed is meestal 2 tot 6 cm. breed, citroengeel tot oranjebruin, glad en kaal, gewelfd tot afgeplat met een roestbruine bult; soms iets kleverig.
- de plaatjes zijn wit tot geelachtig, later grijs tot violetgrijs.

- de steel is 5 tot 10 cm. hoog, vaak krom, wit of matgeel en aande basis roodbruin; hol.
- het vlees van de hoed is vast en wit, nooit bitter; in de steel is het taai en vezelig; het is matgeel en roodbruin aan de basis en heeft een zachte geur.

Hartige pannekoeken.

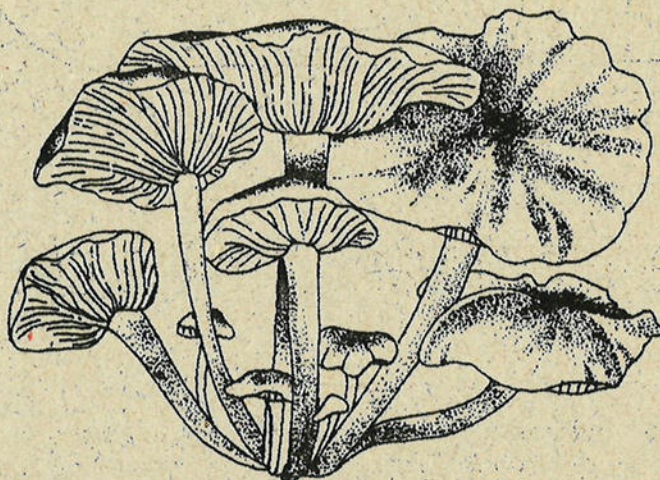
Nodig:

Voor het deeg:

- 1 kop gezeefd volkorenmeel
- 1 kop boekweitmeel
- 1 ei
- 1 kop melk
- zout, water.

Voor de vulling:

- 500 g. paddestoelen
- 1 ui
- $\frac{1}{2}$ geraspte wortel
- $\frac{1}{2}$ kop andijvie
- zout, tamari, olie.

Werkwijze:

Maak een samenhangend pannekoekbeslag en bak daar kleine pannekoeken van. Snijd de paddestoelen fijn en bak ze met de fijngesneden ui in wat olie. Roer de geraspte wortel erdoor en laat het 10 minuten zacht stoven. Roer op het laatst de fijngesneden andijvie erdoor. Breng dit mengsel op smaak met tamari en zout.

Leg nu op elke pannekoek een hoopje van het groente-paddestoelmengsel en rol de pannekoekjes op.

Deze pannekoekjes zijn op allerlei manieren te variëren, bijvoorbeeld met kaas, kwark, vlees of verschillende soorten groenten.

Ook lekker als hapje vooraf of 's avonds laat.

Wilde tijm.

Er is op het moment geen tijm in het wild te vinden, hooguit een paar miezerige verdroogde struikjes. Gelukkig is tijm echter ook (gedroogd in een zakje of vers in een potje) te koop.

Daarom nu voor wie sinds vorige keer toch nog niet helemaal van alle verkoudheid af is, een receptje dat heel verzachtend is voor de keel.

Tijmthee.

Nodig:

- tijm
- water
- honing.

Bereidingswijze:

Zet een flinke pot thee en gebruik daarbij de tijmblaadjes in plaats van theeblaadjes. Drink hiervan twee of drie koppen, gezoet met honing (verzacht nog extra), bijvoorbeeld voor het naar bed gaan. Je zult zien, dat je veel minder last van je keel en ook van hoest hebt.

Volgende keer zullen we proberen iets te doen met de eerste lenteverschijnselen. Altijd vooruit denken (alleen al denken aan het voorjaar geneest je van vele winter-kwaaltjes!).

Bri Wiener.

WVG 10 JAAR

een interview met de oude garde,

Het feit dat de werkgroep al tien jaar lang meedraaid, gaf ons de gelegenheid om eens na te gaan hoe het allemaal is begonnen. Om te beginnen bij het begin, maakten we een afspraak met de eerste drie leden van de werkgroep.

Na het plegen van enkele telefoontjes, was er uiteindelijk een datum geprikt waarop het interview zou plaatsvinden. Vrijdagavond 10 december rond 8 uur zat iedereen in de huiskamer bij Jan Norp. Na een half uur koffie geleut was iedereen in een leuke stemming. Het gesprek met Ben Thissen, Jan Norp en Chef Reichelt kon beginnen. Op onze vraag hoe men op het idee kwam om een werkgroep te beginnen, belandde wij bij Ben.

Ben Thissen vertelde dat er in de jaren '66 - '67 in Groesbeek een Jeugdcentrum was opgericht. De reden was, dat vooral de jongeren vonden dat er te weinig aktie was daardoor ontstond de A.C.J.C. (Aktie Comité Jeugd Centrum). Deze organiseerden vele activiteiten voor de jeugd in de schoolvakanties. Ben organiseerde de natuurtochten onder leiding van boswachter Derksen, wat een groot succes werd.

N^o70
Met de tentoonstelling van de N^o70 in 1971 is het allemaal begonnen. Daar leerde Ben Jan kennen. Jan die met platen aan kwam zetten op het gebied van Woonmilieu. Die hij gemaakt had in verband met zijn studie architectuur. Hij wou hiermee de mensen laten zien dat het niet noodzakelijk is een ruimte vrij te maken om het vervolgens te gaan bebouwen. Maar dat je je aan het gebied, zoals het er oorspronkelijk uit ziet aan kunt passen. Hij verwees, naar het uitbreidingsplan van den Drul. Sjef Reichelt kende Ben al, Ben gaf les op dezelfde school als waar Sjef werkte. Sjef was toen ook op de N^o70 tentoonstelling in de Blokhut, om Cees de Wit een handje te helpen. Ben, Cees de Wit en Jan Derksen zaten in de organisatie die de tentoonstelling verzorgden. Zo kwam Sjef in contact met Ben op het gebied van natuur. Sjef was toen controleur van de vogelwet en als hobby observeerde hij dieren. Vissem en reptielem waren zijn specialiteit.

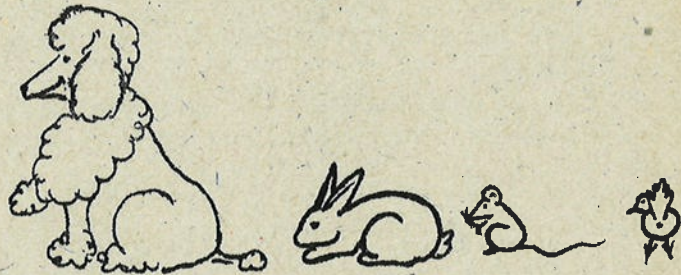
Tweede Fase

In januari 1972 vond de manifestatie Huis & Dier plaats, georganiseerd door Sjef Reichelt en Hendrik Jan Jansen.

Zij waren van mening dat de verzorging van huisdieren vaak te wensen overliet en wilden de mensen daarop wijzen.

Alle verenigingen die iets met huisdieren te maken hadden staken hun koppen eens bij elkaar.

Met de medewerking van drie dierenartsen die voor deze gelegenheid hun medewerking verleenden, door aan de mensen adviezen te geven en vragen te beantwoorden, ook was het mogelijk voor de bezoekers om hun huisdieren te laten controleren.

Zeker meer dan 2000 mensen bezochten deze manifestatie die twee dagen duurde. Na de zo succesvolle manifestatie dacht niemand aan een voortzetting op dat gebied.

Pas toen Jan Norp lid werd van de Werkgroep Stadsgwwest Nijmegen en hij er veel voor voelde om een soortgelijke werkgroep in Groesbeek op te richten, was het startsignaal gelost. Jan nam toen contact op met Sjef en samen met Ben was het dan zover, de eerste stap was genomen.

15 januari

Op 15 januari was de oprichtingsbijeenkomst bij de Rowanbasis.

Sjef Reichelt had stencils uitgedeeld waar meteen op gereageerd werd, het haalde zelfs de krant ende carnavalsoptocht.

De bijeenkomst trok veel belangstellenden, zo'n 25 mensen waren bereid zich als lid op te geven. De werkgroep ging van start met de volgende afdelingen; Natuurbehoud flora & fauna, het woonmilieu, milieuhygiëne en verkeer.

Omdat wij toen nog niet over een eigen ruimte beschikte, werden de vergaderingen vaak bij de leden thuis gehouden en later in de huishoudschool.

Aktiviteiten:

Jeugdeducatie, er waren al wel eens jeugddagen georganiseerd bijv. die natuurtochten en de herfstkleurentocht wat later, maar na aanleiding van de houding van kinderen ten opzichte van de natuur (b.v. het opblazen van kikkers in het koepeltje) kwam er in de vergadering op 14 maart een idee naar voren, om met een cursus voor de jeugd te starten, vier zaterdagochtenden achter elkaar. Toen samen met boswachter Jan Derksen ook wel Surveillant Recreant genoemd, hij heeft toendertijd heel veel voor de jeugd gedaan.

Op 5 mei was de start van de eerste cursusochtend, er waren ontzettend veel aanmeldingen binnengekomen zo'n 300, maar er konden er maar 50 geplaatst worden. Het sloeg dus wel aan en dat doet het nu nog!

Op het eind van de cursus kregen de kinderen insignes op hun mouw gespeld een soort onderscheiding. Dat is later weer afgeschaft er is volgens Sjef en Jan maar één die er mee heeft gelopen.

Het uitzetten van mieren nesten in het Groesbeekse bos.

Samen met een opzichter van het Reichswald. Dit gebeurde s'nachts omdat het niet bekend gemaakt mocht worden voor het geval dat de nesten vernield zouden worden.

Afijn het experiment mislukte, de meeste groeiden uit en kwijnden weg.

Bomen,

Het knotten van wilgen. Dat samen met de Maddogs en Marcel Bolten gedaan werd. Tegenwoordig is dit zware karwei ons uit handen genomen door de gemeente.

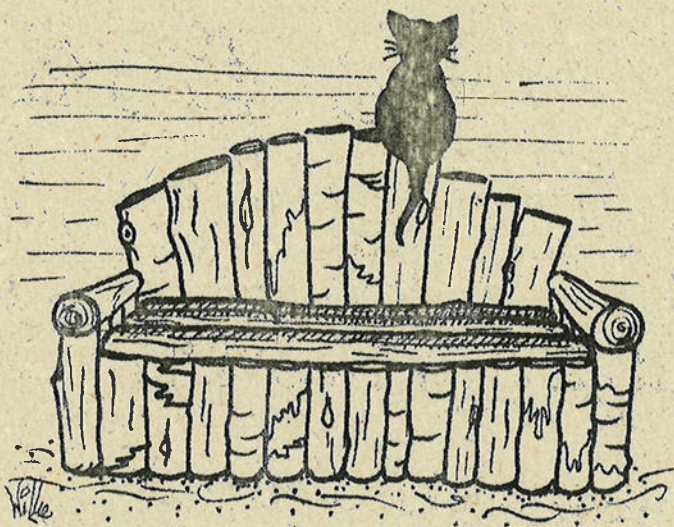
Het beschermen van bomen. Dankzij akties van Jan Norp staat de Rode beuk nog steeds in de Kloosterstraat, tegenwoordig beschermd.

Een ieder herinnert zich nog wel de kranslegging voor de Plataan die bij Gelria gestaan heeft.

Ook heeft Jan een bezwaarschrift ingediend tegen de uitbreiding van Plan den Drul. Het resultaat was dat de bomen van boerderij Vos hun standplaats mochten behouden.

Bomen die in de weg stonden en dus verwijderd moesten worden omdat men hui-zen ging bouwen of wegen aan wou leggen, die werden netjes uitgegraven en verzameld.

Iedereen die interesse had in een boom, kon er gratis af komen halen. Er waren er maar drie die hiervan gebruik maakten.

Ab van Gelder, Sjef zelf en een biologe uit Nijmegen, deze laatste kwam na een paar dagen weer terug, dit keer wat minder enthousiast dan de eerste keer, want ze deden het niet.

Jan Norp kreeg toen een origineel idee, hij ontwierp de zogenaamde "bomen-bank". Misschien hebt U het bankje een keer in zijn tuin zien staan, aan de van Ruysdaelweg, waarschijnlijk heeft U er ook al gebruik van gemaakt! Want het staat daar ook voor U wanneer U even lekker uit wil puffen. De nestkastjes, van halve boomstammetjes hebben Henry Hagemans en Henny Brinkhof nestkastjes gemaakt, het was een leuk idee alleen de verkoop wilde niet vloten. Volgens Henny liggen ze nog steeds ergens bijhem thuis, gecarboleumd en al dus nog in goede staat verkerende!

Ontwatering van de Bruuk, er werden geulen gegraven zodat al het overvloedige water uit het landbouwgebied werd onttrokken.

Sjef Reigelt heeft er een rapport over geschreven, het gemeentebestuur vroeg zich toen af waar die vent zich in godsnaam mee bemoeide, volgens hun was hij toch alleen maar geschoold op administratief gebied!

De vijver van Bethanië, waar mensen uit Nijmegen vaak kikkers vingen voor hun vijvertje en waar men ook steeds kunstmest in dumpte.

Totdat de werkgroep in aktie kwam. een week lang zijn ze toen in touw geweest om rondom de vijver een omheining van prikkeldraad te plaatsen.

Na 5 jaar kwam er een natuurbeschermingswet en kon de omheining worden afgebroken. Dat was ook veel beter zo want nu konden de koeien weer rond de vijver grazen en verhinderden het dichtgroeien van de vijver, want dat is ook niet gunstig voor de amfibieën.

En niet te vergeten de Autolozes zondagen in het najaar van '73!

Kaartende jongeren midden op het drukste kruispunt van Groesbeek, Jan Norp heeft toen naar hartelust gefotografeerd.

In de kerk van de Stekkenberg en in de blokhut was een doorlopende dia-voorstelling te zien, over de invloed van het verkeer op ons milieu en over de carnaval in Groesbeek.

Jacht in de Bruuk, er ontstond een spontane demonstratie er volgde een kettingreactie van telefoons, "moet je nou eens komen kijken wat er in de Bruuk gebeurt!" het werd een hele happening

Groesbeek werd in rayons verdeeld en ieder kreeg een gedeelte om in de gaten te houden, zo probeerden we het vuilstorten te verhinderen. Maar we moesten uitkijken dat we geen politie agentje gingen spelen.

Volgens Sjef gingen er zo'n 90% van de eekhoorns dood aan infectieziekten. Hij pleitte voor bescherming van eekhoorns. In april '73 is Sjef met zijn revalidatie centrum begonnen waar hij een interessante hobby aan heeft over gehouden.

Aan Jan Norp vroegen we of de PPR afd. Groesbeek uit de werkgroep voortgekomen is, dat klopt zegt Jan om wat meer invloed uit te oefenen in het gemeentebestuur en voor een democratisering binnen het bestuur.

Op een gegeven moment zijn jullie alle drie naar de achtergrond getreden, waarom?

Ben was bekend als het Groesbeeks natuurfiguur maar vanwege zijn gezondheid is hij als één van de eerste weggegaan. Nu de werkgroep er was heeft hij de het verder aan de jongeren overgelaten, aldus Sjef.

In 1977 kwam Jan in de raad en het bleek al gauw dat het moeilijk was om raadslid en een actief lid te zijn van de werkgroep, met elkaar te combineren. Een milieugroep behartigd bepaalde belangen en een raadslid weegt ze af.

Sjef had zich voorgenomen dat wanneer hij 40 werd op zou houden met de werkgroep, om de jongeren kans te geven met nieuwe ideeën de werkgroep in stand te houden en een vergrijzing te voorkomen.

Wat vinden jullie van de werkgroep nu?

De werkgroep heeft een vaste plaats in Groesbeek ingenomen, het is niet meer weg te denken. De gemeente houdt rekening met de werkgroep en ook de bevolking weet dat er een werkgroep bestaat.

Maar het is ook een feit dat we er de laatste tijd niet meer zoveel van horen, af en toe lees je eens wat in de krant en wanneer de milieukursus weer begint en natuurlijk het milieu journaal in de brievenbus. Het is niet spectaculair meer. Onze opzet was om ons overbodig te maken en dat is nog lang niet het geval ook in verband met de economische recessie. Het moet weer meer in de publiciteit komen. Volgens Henny sturen we regelmatig een milieu journaal naar het Groesbeeks weekblad, waar zij regelmatig stukjes uit halen.

Sjef en Jan vinden dat er meer schwing in de werkgroep moet komen dat er nieuwe leden verworven moeten worden enz.

Wat vinden jullie nu van de situatie in Groesbeek op het gebied van milieu?

De houding van de gemeente is veranderd men houdt rekening met de werkgroep wanneer er beslissingen genomen moeten worden op het gebied van milieu. Vroeger was er helemaal geen sprake van.

Ook het onderwijs is beter aangepast, er is de laatste paar jaar erg veel veranderd ten opzichte van dieren-en planten bescherming.

Het is niet zo dat jullie bij de mensen overkomen zo van "daar heb je hun ook weer!" Het milieu journaal wordtzelfs gretig gelezen onder de bevolking. Ergens in de huiskamer viel een zucht van verlichting, onder de redactieleden, die het interview afnamen. Dit was één van de heel zeldzame reacties die we op het blad krijgen.

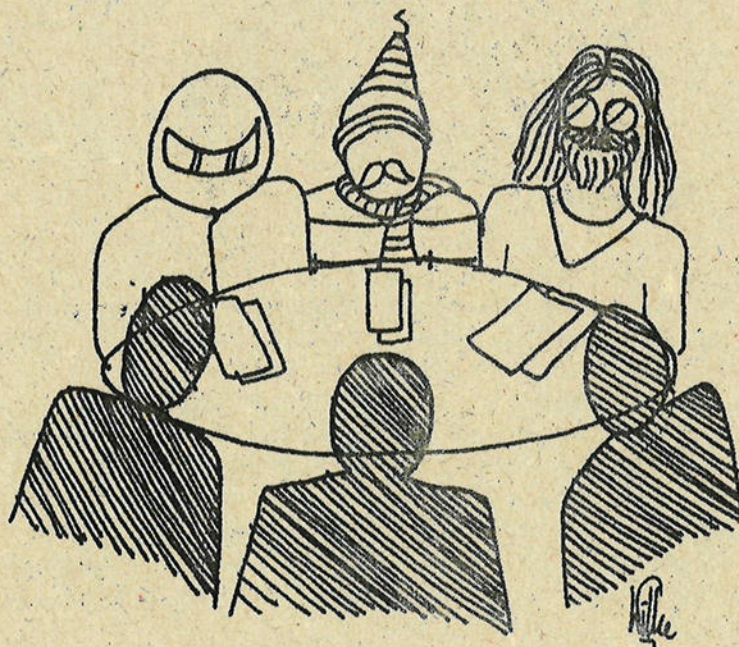
Over het gemeentelijk overleg, dit is het maandelijks overleg van de werkgroep met Wethouder Nillessen en de heer De Leeuw, hoofd Algemene Zaken, waarin met deze mensen van het gemeentebestuur van gedachte gewisseld wordt over allerlei milieuzaken binnen de gemeente, zegt Jan Norp, dat hij het betreurt dat dit overleg niet uitgegroeid is tot een milieuraad. Een milieuraad is een orgaan, waarin allerlei groeperingen die zich bezig houden met milieu samen met de gemeente om de tafel gaan zitten.

Als groepen die ook rond de tafel kunnen zitten, noemt hij voetbalclubs, die oud papier inzamelen en hierover met ons en de gemeente willen praten, boerenorganisaties, mensen van de motersportverenigingen (als ze bv een endurcrit door groesbeek willen organiseren), het plaatselijke VVV (als het om tourisme gaat) enz.

Jan vindt dat het gemeentelijk overleg slechts een stap in die richting is. Verder vindt hij dat het gemeentebestuur nog te weinig lef heeft. Ze doet uit zichzelf nog niet zo heel veel aan het milieu. Het is de taak van WMG om de gemeente te pushen om er (nog) méér mee bezig te zijn.

Hiermee besluit het interview, we praten onder het genot van een drankje en een knabbeltje nog wat informeel verder. Laat in de avond komt ook hier een einde aan, iedereen, behalve Jan Norp, gaat huiswaarts.

Wilke van de Kamp.

Beste lezers,

U krijgt om de zoveel tijd dit blad in de bus, en u mag best weten dat het veel "bloed, zweet en tranen" in elkaar geret is. Dit komt omdat de W.M.G. voor 100% bestaat uit vrijwilligers, die slechts beperkt tijd hebben, terwijl het toch minstens 2 dagen kost om het blad in te branden, drukken, leggen en nieten, om over het schrijven, tekenen, typen en rondbrengen maar niet te spreken. Begrijpt u ons goed, we doen het graag en we willen niet zeuren, maar wat goede extra hulp is **zeer** welkom !!

Dit geldt natuurlijk niet alleen voor redactiewerk, ook de groepen die zich bezig houden met de afvalproblematiek, heropening stationnetje, kindercursus, overleg met de gemeente en paddenacties hebben mensen nodig. Er is nog veel meer waar we aandacht aan willen en moeten besteden; windenergie in Groesbeek, overleg met scholen, volwassenencursus, het organiseren van tentoonstellingen en excursies enz., maar waar gewoon de mensen voor ontbreken.

Dus als u zin en tijd heeft om iets te doen voor het milieu in Groesbeek, en actief lid van de W.M.G. wil worden, bel dan: 5228 in Groesbeek voor informatie en nadere afspraken. Tot bels;

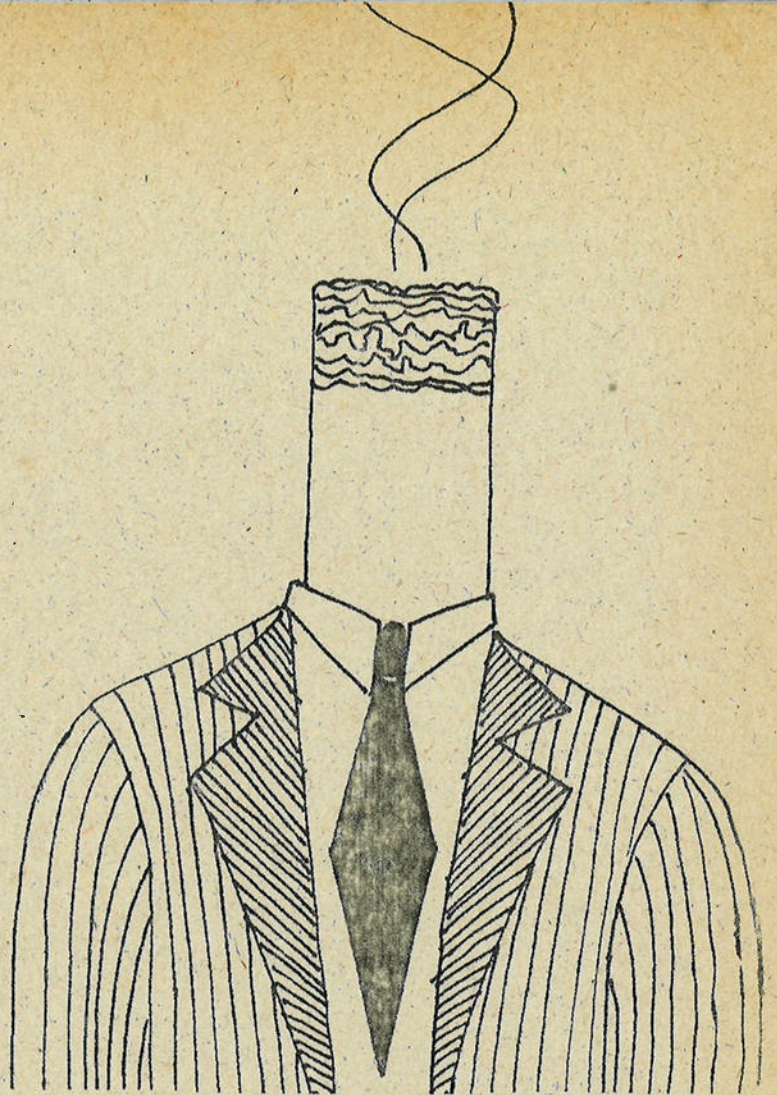
de W.M.G

ROKEN: GOED VOOR U!

Voor de rokers onder ons begint het nieuwe jaar goed. Er is een boek op de markt gebracht dat heet: "Roken zonder angst, goed voor u". Het gaat hier om een werkstuk van de Australische chirurg W.T. Whitby.

Het boek wordt maar liefst in 14 landen uitgebracht en bevat onder andere de volgende citaten:

- Als teer kankerverwekkend is, waarom krijgen rokers dan geen vingerkanker?
- Einstein, Freud en Darwin zijn door tabak gestimuleerd bij hun wetenschappelijke ontdekkingen.
- Rokers hebben een langere levensverwachting, plegen minder vaak zelfmoord, studeren sneller en zijn sexueel actiever.
- Mensen met longkanker roken omdat op die manier de hoest vermindert. Elke astmaticus zou s'morgens met een sigaret moeten beginnen om zijn longen door te blazen.
- Tabak bevat veel stoffen die kanker genezen, en nicotine is prima voor hart en vaten. Degenen die niet roken worden vaker door een hartaanval getroffen dan ex-rokers.

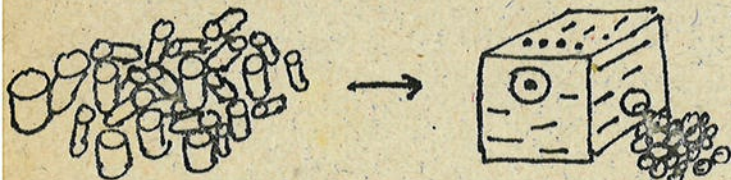
MILIEU RONDOM

- Het is een onnodige wreedheid ziekenhuispatiënten een rookverbod op te leggen. Mensen moeten vlak voor een operatie juist stevig roken, dat verkleint de kans op trombose.
- Het drugprobleem is ontstaan omdat het roken uit de gratie is geraakt.
- Anti-rookpropagandisten zijn psychisch zwaar ziek omdat zij op een wraaklustige manier proberen het genot van de medemens te vergallen.
- Niet roken leidt tot stress, de belangrijkste oorzaak van het hartinfarct. Heeft het zin serieus op deze tekst in te gaan? Nee, want Whitby zelf zegt immers bescheiden: "Ik heb mij serieuzer dan wie ook verdiept in de relatie tussen roken en kanker en geloof niet dat één deskundige er meer van weet". En ik maar denken dat het zou gaan om een serieus boek. Dat was dom, te weinig gerookt zeker! Toch maar goede voornemens maken voor het nieuwe jaar.

DE BLIKJESVRETER

Statiegeld op flessen is voor ons een bekende zaak, statiegeld op blikjes is voor ons echter nog nieuw. Een zekere Sten Trolle, een Zweed, heeft echter een blikjesvreter ontworpen. Het apparaat kan per minuut 20 blikjes tot een tiende van de normale grootte in elkaar persen. De machine lust alleen aluminium blikjes. De eerste proeven met het apparaat zijn tot dusverre zo succesvol geweest, dat niet alleen de Zweedse industrie maar ook de Zweedse overheid zeer geïnteresseerd is. Het project heeft inmiddels de onderneming Returpack opgeleverd, eigendom van de blikfabriek PLM, het bierconcern Pripp en verscheidene groothandels in bier en frisdranken. Returpack kreeg van de overheid een lening van 50 miljoen Zweedse kronen om een kringloopsysteem voor aluminiumblikjes te ontwikkelen. Binnen afzienbare tijd komt er in Zweden een groot kringloopproces van aluminium blikjes op gang, dat heel wat geld, grondstoffen en energie zal

zal besparen. Er zullen straks heel wat minder blikjes op straat rondzwerven, blikjes brengen straks namelijk 25 öre per stuk op. De firma heeft namelijk nog een steuntje in de rug gekregen: het Zweedse parlement heeft de invoering van statiegeld op aluminiumblikjes goedgekeurd.

Hierdoor zal Zweden in staat zijn zijn import van aluminium drastisch te beperken. In 1985 hoopt de regering al 75 % van alle blikjes te hergebruiken. Het recyclingsproces moet eind '83 starten. Daarvoor zullen tienduizenden blikjesvreterers in heel Zweden worden opgesteld. Een probleem daarbij is nog het feit dat deze machines straks een aardig kapitaal vertegenwoordigen, en dat dat wel eens aantrekkelijk zou kunnen zijn voor bepaalde mensen. Het is te hopen dat dit apparaat snel naar Nederland komt, want er valt hier voor hem heel wat blik te vreten!

LANDBOUW ANNO 1930 TERUG?

Bosbouw- en cultuurtechnicus ing. H. Beuving in het Overijsselse Dalfsen ziet het alhelemaal voor zich: het vrijwel braakliggende park Bellingeweer in zijn dorp omgetoverd tot een

MILIEU

RONDOM

landbouw- en natuurgebied anno 1930 met op de akkers boekweit, rogge en stoppelknollen, met hagen, houtwallen en een karrespoor; met appels en peren van verdwenen rassen in de boomgaard en in de weilanden en wegbermen kruiden en bloemen die nu nog slechts herinnering zijn. In de boerenschuur kletteren de dorsvlegels

op het koren en de ooievaar is terug op zijn paalnest. Het Bellingeweer, niet ver van de Overijsselse Vecht, is zo'n 15 hectare groot en gemeentelijk bezit. Ooit wilde men er een wandel- en speelpark van maken, geldgebrek verhinderde dat echter en nu ligt het terrein braak te wachten op betere tijden. Of op realisering van het landbouw- en natuurproject van de werkgroep "Mensen zonder baan" in Dalfsen. Beuving, een van de initiatiefnemers, wil vrijwilligers zonder werk inschakelen voor het plan, op die manier gaat het de gemeente weinig kosten. Er zouden 15 tot 20 werklozen mee

kunnen zijn. Het gaat niet alleen om de aanleg, maar ook om het onderhoud, want als het 'ouderwetse' landbouw- en natuurgebied er eenmaal is moet er worden gemaait, gezaaid en geoogst. Hoe het gebied kan worden ingedeeld is vastgelegd in een soort landschapsplan, gemaakt door een landschapsarchitect uit Ommen die zelf zonder werk zit.

Kenmerkend voor dat plan is het terugbrengen van de oude manier van akker-

bouw, met veel mankracht en weinig machines. Een ander kenmerk is de combinatie van de akkerbouw met de natuur. Dat speelt zich vooral af rond de waterpartijen. Die moeten een vegetatie krijgen die zich op natuurlijke manier ontwikkelt en daarbij moeten planten en kruiden, die door mechanisatie en onkruidbestrijdingsmiddelen zijn verdwenen zo veel mogelijk terugkeren. Andere elementen, zoals een griendbosje, rietland, hagen moeten daarop aansluiten.

Het project is inmiddels aangeboden aan de gemeente aangeboden, die zich er binnenkort over zal uitspreken. Door al het vrijwilligerswerk zal het plan maar zo'n 20-duizend gulden gaan kosten.

Beuving verwacht veel belangstelling als het plan gerealiseerd is, vooral van mensen uit de landbouw die willen zien hoe het er vroeger aan te ging. Tevens denkt hij aan de mogelijkheden er les te geven aan scholieren en dergelijke dingen meer.

Voorlopig is het voornaamste echter dat er een aantal mensen weer zinnig aan de slag kunnen. Dalfsen heeft de kans iets heel moois binnen z'n grenzen te krijgen!

"BEESTENBOEI"

Op het gebied van de attributen waarmee je je huisdier kan 'verblijden' is er weer wat nieuws onder de zon.

Voor mensen die moeite hebben met het bij zich houden van de hond is er thans een nieuwe elektrische hondenriem op de markt, die schokken geeft als de hond te hard trekt.

Hebt u ook nog moeite met het zien van uw hond tijdens de wandeling s'avonds, dan kunt u tevens de Flash Light Belt aanschaffen. Dit is een riem die men om de nek van de hond kan doen en waaraan vier lampjes zitten die aan en uit knipperen. Er zit een minischakelaartje op en batterijtjes. De functie van deze knipperriem is de hond optisch te kunnen controleren.

Inderdaad de konijnen lachen zich dood, maar voor de honden zelf lijken me beide uitvindingen niet erg plezierig. Het martelen van mensen is dan wel verboden, maar voor dieren schijnt zoiets niet op te gaan. Wie van de kopers is zo flink om zelf eens een dag met dat spul om z'n nek te gaan lopen!

MILIEU RONDOM

MILIEU-ONDERZOEK OP LANGE TERMIJN

Water-, bodem- en luchtverontreiniging, zure regen, afvalproblematiek: het is maar een greep uit de problemen op het gebied van de milieuhygiëne waarmee de overheid geconfronteerd wordt. Goede oplossingen liggen niet voor het oprapen, maar gericht onderzoek kan in een aantal gevallen bijdragen aan het

vinden van zulke oplossingen.

In ons land zijn maar liefst zo'n 3000 onderzoeksprojecten die zich bezig houden met zaken rond natuur- en milieubeheer en -behoud.

De overheid wil een stem hebben in de ontwikkeling van dat onderzoek, en dat onderzoek stimuleren dat voor haar de hoogste prioriteit heeft. Daartoe zijn in het verleden stuurgroepen opgericht om beleidsgericht onderzoek te stimuleren. Voor de milieuhygiëne was dat de Landelijke Stuurgroep Onderzoek Milieuhygiëne, de LaSOM. In de toekomst zal dit werk echter gedaan worden door de nu 1½ jaar oude Raad voor Milieu- en Natuuronderzoek, de RMNO.

Deze twee bestaan op het ogenblik naast elkaar en bevinden zich in een overgangssituatie.

In de LaSOM zaten zowel onderzoekers als vertegenwoordigers van de overheid; zij hadden de opdracht het milieubedrijf te signaleren en te evalueren. Rond bepaalde probleemgebieden waren themagroepen opgericht bestaande uit onderzoekers die thuis waren op dat gebied, bv de themagroep milieu en economie en de themagroep luchtvervuiling. Deze groepen stelden vast welk onderzoek op hun

terrein het hardst nodig is, en op basis daarvan kwam de LaSOM tot onderzoeksvoorstellen.

De stuurgroep startte vervolgens onderzoeksprojecten, beschikte over een eigen geldpot om die te financieren, en begeleidde de projecten.

De LaSOM wordt nu opgeheven en de RMNO komt er voor in de plaats. Deze krijgt een andere functie, een andere samenstelling en een ander werkterrein.

De RMNO heeft geen eigen geldpot, dus kan hij geen eigen onderzoeksprojecten starten en begeleiden, maar zijn taak is beperkt tot het bepalen van de richting waarin het onderzoek zal gaan.

De raad doet dit niet zoals de LaSOM op de korte termijn, maar op de middellange en de lange termijn.

Een ander verschil is dat in de RMNO naast onderzoekers en overheidsambtenaren ook een derde partij aanwezig is, en wel de gebruikers van de resultaten van het onderzoek, bv natuurbeschermers, consumenten of industrie.

Tenslotte wordt het werkterrein van de LaSOM in de RMNO uitgebreid met natuurbeheer en -behoud.

Doordat er verschillen bestaan tussen beide onderzoeksgroepen, kan het werk niet zonder meer van de een naar de

ander worden overgeheveld. Om niet helemaal opnieuw te hoeven beginnen, waardoor de lopende projecten veel vertraging zouden oplopen, wil men de themagroepen zoveel mogelijk behouden, alleen functie en samenstelling ervan zullen moeten veranderen.

De lopende projecten dreigen met de opheffing van de LaSOM toch in het gedrang te komen, aangezien de RMNO alleen het programmeren van het onderzoek tot taak heeft. Wie dan wel de toezicht op die projecten zal overnemen is nog niet duidelijk. Met andere woorden: de taak van de RMNO is tot nog toe niet erg duidelijk.

Als er eenmaal een goedgekeurd rapport van de RMNO ligt, dan is de afspraak dat de regering de adviezen uit zo'n rapport opvolgt, tenzij ze goede argumenten geeft om dat niet te doen. Het rapport is openbaar, zodat de houding van de regering te controleren is.

Het is echter de vraag of er inderdaad geld beschikbaar zal zijn voor het onderzoek dat de raad voorstelt, aangezien de raad niet over eigen financiële middelen beschikt. Prof. dr D.J. Kuenen, voorzitter van de RMNO, gaat er vanuit dat als de overheid een rapport accepteert, dat ze daarmee de financiële consequenties aanvaardt.

De Werkgroep Kritische Biologie vindt het wel degelijk een bezwaar dat de raad niet

soort onderzoek, dat vaak buiten het bestaande onderzoek valt, in gevaar komt. De Kritische Biologen vinden dat bijvoorbeeld milieugroepen de mogelijkheid voor eigen onderzoek, waar ondermeer voor het voeren van acties behoefte aan is, moeten houden. Zij kwamen daarom met het voorstel een onafhankelijk fonds te stichten voor zulk onderzoek.

POLITIEK!

De Stichting Kritisch Faunabeheer heeft bij de afdeling rechtspraak van de Raad van State beroep aangetekend tegen het besluit van de regering, minister Braks (Landbouw) te belasten met de gehele zorg voor het natuurbehoud. Deze afdeling moet worden ondergebracht bij het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieuhygiëne, vindt Kritisch Faunabeheer.

De Stichting, die vooral bekend is door haar acties tegen de jacht, vindt de op productie ingestelde doelstellingen van Landbouw onverenigbaar met de zorg voor natuurbehoud. "Dit ministerie had al een paar taken, bv bos- en faunabeheer. Daarbij is voldoende aangetoond dat het eenzijdig de belangen van bosbouwers en sportjagers behartigt, zeer tot schade van de natuur."

Natuurbehoud is bij de kabinetsformatie overgeheveld van CRM naar Landbouw. Vanuit de PPR is het idee gelanceerd de wijzigingen die tijdens de kabinetsformatie zijn aangebracht in de organi-

MILIEU RONDOM

over eigen middelen beschikt. Zij menen dat doordat de LaSOM financieel onafhankelijk was ze een aantal beleidskritische projecten heeft kunnen financieren, zoals de studie "ontwikkelingsvisie IJsselmeer" naar alternatieven voor de inpoldering van de Markerwaard. Zij denken dat dit

satie van de ministeries als experiment te beschouwen. Omstreden bij hun is met name het weghalen van het milieubeleid bij het ministerie van Volksgezondheid en het onderbrengen van natuurbescherming bij het ministerie van Landbouw. Premier Lubbers heeft in een gesprek met een delegatie van milieuorganisaties toegezegd dat na enkele maanden zal worden bekeken of de indeling definitief is.

Milieuhygiëne is ondergebracht bij het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke ordening. Hier kleefte ook een bezwaar aan. De heer Winsemius is namelijk voor de VVD het opperhoofd van dat ministerie geworden. Winsemius werkte echter voorheen bij het organisatiebureau McKinsey en adviseerde onder meer de ondernemersorganisatie VNO over het milieubeleid.

Zijn opvatting niet meer naar de vervuiling per bedrijf, maar per streek te kijken is in progressieve kring op veel verzet gestuit.

Dat het milieubeleid onder de huidige economische omstandigheden wordt verwaarloosd is inmiddels wel duidelijk;

zoals de ouden
zongen.....?

HUIS & DIER

nou ja,

1974

EXPOSITIE N 70 GROESBEEK GEOPEND

„Elk plekje natuur onmisbaar“
als ze maar piepen!!

Komend week-end milieu-stands in Groesbeek

M.G. afd. Natuurbehoud
Actief in Groesbeekse bossen

26-11-80

Demonstratie tegen jacht in „De Bruuk“

Natuurreservaat

Groesbeek op de fiets

GROESBEEK — De Werkgroep Milieubeheer Groesbeek organiseert een puzzel-fietsocht rond en door het mooie Groesbeek. Zo kan men zijn kennis van Groesbeek toetsen.

Meer glascontainers

Manifestatie 12/11/80 'Groesbeek Milieubewust'

Werkgroep Milieubeheer Groesbeek een actieve werkgroep Milieubeheer hebben zal zo langzamerhand wel iedereen bekend zijn

Werkgroep Milieubeheer 6/5/81

Film over bio-industrie

Werkgroep Milieubeheer en de afvalproblematiek

Lezing over ontstaan Groesbeekse heuvelen

9-5-73

Bomenbank en morgen gisteren, vandaag

Groesbeek: organiseert cursus

7 mei 1980

GROESBEEK — Op vrijdag 21 november is er weer een discotheek bij Maddogs. De discotheek is afkomstig uit Fde en draagt de naam 'Medis' Medis staat voor Mike Echo Drive-in Show. Verder zal er een informatieavond aan verbonden zijn. Dit uurtje wordt verzorgd door de Voedingsgroep van Milieubeheer Groesbeek, in samenwerking met de Lotus.

NATUURCURSUS ZEER IN TREK

Milieubeheer in Groesbeek opgericht

Werkgroep Groesbeek redt 300 amfibieën

GROESBEEK — In totaal 28 personen waren gisteravond aanwezig op de oprichtingsvergadering van de werkgroep milieubeheer in Groesbeek, die als onderdeel van de stadsgewestelijke stichting milieubeheer gezien moet worden.

DE TERUGGANG

VAN DE NEDERLANDSE ZOOGDIEREN

De tijd, dat hier de bruine beren, oerrunderen, wisenten, elanden, wolven, wilde katten en lynxen rondzwierven, ligt al ver achter ons. Aan het begin van onze jaartelling, toen Nederland nog voor een groot deel door wouden bedekt werd, kon je als Batavier of Romein deze dieren tegen het lijf lopen. In die tijden telde de Nederlandse zoogdierfauna zo'n 62 soorten (exclusief de mens):

7 soorten insekteneters (5 spitsmuissoorten, egel en mol),

15 soorten knaagdieren (muizen, rat, bever, eekhoorn),

1 konijnachtige (de haas),

2 soorten walvissen (tuimelaar en bruinvis),

de gewone zeehond,

13 soorten roofdieren (bruine beer, wolf, vos, lynx, wilde kat, otter, das, nerts, hermelijn, wezel, bunzing, steenmarter, boommarter),

7 hoefdieren (tarpan, oeros, wisent, eland, edelhert, ree, wild zwijn),

16 vleermuissoorten.

Na de eerste grote ontginningen in de vroege middeleeuwen, waarbij grote delen van de wouden gekapt zijn, zijn alle grote zoogdieren verdwenen.

Voor hen was geen geschikt milieu meer aanwezig. Tarpan en oeros zijn geheel

uitgestorven op aarde. Bruine

beer, wisent en eland zijn

alleen nog maar in de uit-

hoeken van Europa te

vinden, waar ze zich

alleen dank zij uit-

gebrede beschermingsmaatregelen kunnen handhaven. Door toenemende menselijke

aktiviteit verdwenen later nog meer soorten en in 1900 waren ook lynx,

wilde kat, nerts, bever en wolf verdwenen.

wilde kat, nerts, bever en wolf verdwenen.

Aantal zoogdiersoorten/tijd in Nederland

	0	1000	1500	1800	1900	1950	1980	2000
inheemse	62	57	56	55	52	52	50	23
exoten	0	0	2	4	4	7	10	12
percentage exoten van totaal	0	0	3	7	7	12	17	34

Edelhert en wild zwijn kunnen beter als vee dan als wilde dieren beschouwd worden, daar zij kunstmatig in leven gehouden worden door voedselverstrekking.

De eerste helft van deze eeuw nam het aantal zoogdieren-soorten nauwelijks af, de mens en de zoogdierfauna waren min of meer in evenwicht. Daarna ging het snel bergaf. In de laatste 30 jaren zijn er twee soorten uitgestorven. Kijken we naar de populatie-grootte dan is de toestand nog schrijnender. Maar liefst 18 soorten zijn op dit moment zo zeldzaam geworden dat zij binnen afzienbare tijd zullen uitsterven; 8 soorten gaan snel achteruit. Verwacht wordt dat er in het jaar 2000 nog maar 23 soorten overblijven. Dat is nog maar 38% van de oorspronkelijke zoogdierfauna.

waarom de achteruitgang?

Wat is nu de oorzaak van deze grote achteruitgang.

Als eerste kan de landbouw genoemd worden. De ruilverkaveling zorgde ervoor dat allerlei landschapselementen als heggen, houtwallen, houtkaden en bosjes verdwenen, waardoor het landbouwareaal voor veel soorten, die hiervan voor hun onderkomen afhankelijk zijn, onbewoonbaar werd. Dit geldt vooral voor roofdieren als dassen, steenmarters, bunzingen en hermelijnen.

De intensivering van de landbouw, die bestaat uit intensief mesten en onkruid spuiten en het "verbeteren" van de waterhuishouding, waardoor de oogsten optimaal worden, heeft er voor gezorgd, dat het akkerbouw areaal, dat vroeger in botanisch en zoologisch karakteristieke gebieden waren, nu biologische woestijnen, waar zelfs de bosmuis met zijn grote aanpassingsvermogen nog maar zelden voorkomt. Een zelfde beeld zien we bij het veeteelt-areaal, hetzij in wat mindere mate, hoewel de tegenwoordige trend om grasland te vervangen door Engels raaigras-akkers, die jaarlijks geploegd worden - waardoor ze beter als akkerland dan als weiland beschouwd kunnen worden - funest zijn voor graslandbewoners.

Vroeger was de landbouw zeer gevarieerd. Een boer had dicht bij huis akkerland, wat verder weg vaak weiland, verder hooiland, er waren droge en natte gebieden. Ieder type land had zijn eigen bewerkingswijzen, die de boer dan ook altijd toepaste. We kunnen deze manier van landbouw samenvatten in de zin: De boer deed steeds hetzelfde, maar overal anders. Zo ontstond een scala van akker- en weilanden. Doordat een bepaald type altijd hetzelfde gebruikt werd, werden het stabiele ecosystemen waarin allerlei planten en dieren voorkomen.

De intensivering van de landbouw werd het land zo bewerkt dat een maximale produktie gehaald kon worden: droog land werd bewaterd, nat land ontwaterd. Voedselarm land sterk bemest. Het resultaat was dat de verscheidenheid sterk afnam. Ook het beheer van een bepaald stuk land veranderde. Weilanden worden bv. tegenwoordig regelmatig geploegd (éénmaal per

5 jaar), waardoor zich geen stabiel grasland kan ontwikkelen. Het beheer van tegenwoordig kan samengevat worden in de zin: de boer doet steeds anders maar steeds hetzelfde.

De intensivering van de landbouw en de ruilverkaveling hebben tot gevolg gehad dat het landbouwareaal dat vroeger plaats bood aan vele zoogdieren nu voor hen woestijnen zijn geworden.

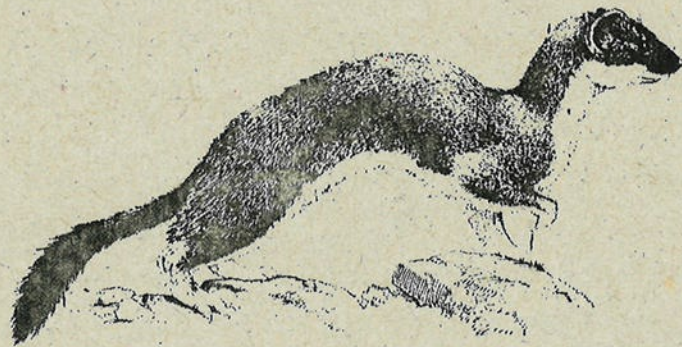
Een tweede belangrijke oorzaak is de watervervuiling. Deze kan in tweeën verdeeld worden nl. het abnormaliseren van de waterlopen en de toevoeging van stoffen aan het water.

Om met het eerste te beginnen. Vroeger waren er vele beken die door ons land kronkelden. Hun waterpeil wisselde en ze hadden vaak vele dode armen. Het waren ideale milieus voor veel dieren.

Polders hadden uitgebreide boezemwaters, die ook een functie van wateropslag hadden. Na het recht-

trekken van de beken

("normalisering"), het dempen van de dode armen en het verkleinen van de boezemwaters ten behoeve van de landbouw, verdwenen deze typische milieus.

Hermelijn

Het andere type

watervervuiling, de toevoeging van mest- en gifstoffen, waardoor de dieren niet alleen vergiftigd werden, maar vooral doordat de vegetatie in de sloten, beken, vaarten en meren en aan de oevers ervan zo sterk veranderden (verruigde) dat er een ongeschikt milieu ontstond voor vele zoogdier-soorten.

De vervuiling van de zee met gifstoffen heeft er zelfs voor gezorgd dat bruinvis en tuimelaar verdwenen zijn en de zeehond op uitsterven staat. Als laatste belangrijke faktor die ervoor gezorgd heeft dat de zoogdierenstand zo sterk achteruit gegaan is, kan de recreatie genoemd worden. De behoefte aan recreatie is door de grote afstand tot de natuur en het jachtige leven in de overbevolkte steden sterk toegenomen. Door de mogelijkheid van snel vervoer (per auto) is het mogelijk om aan de behoefte van de (openlucht) recreatie te voldoen.

Het gevolg hiervan is dat de resten natuurgebieden overspoelt worden door mensen, met name in de weekends. Mensenschuwende soorten als de boom-marter hebben hier sterk onder te lijden.

exoten

Toch zijn er niet alleen soorten zoogdieren afgegaan, maar er zijn er ook bijgekomen. Het betreft hier in alle gevallen exoten. Dit zijn dieren die oorspronkelijk in een bepaald gebied niet voorkomen, maar zich gewild of ongewild, door toedoen van de mens heeft kunnen vestigen. In de volgende tabel staat aangegeven welke exoten en wanneer zij zich gevestigd hebben in Nederland. Opvallend is dat de laatste 60 jaar het aantal sterk is

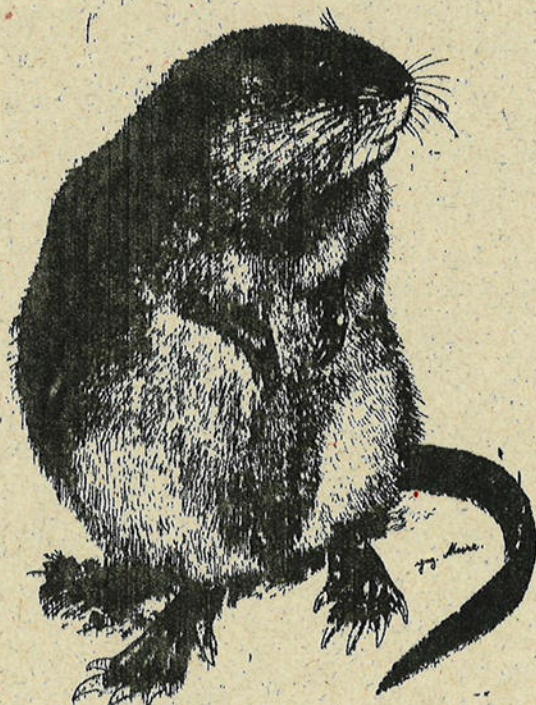
Aankomst nieuwkomers in Nederland.

Konijn	vóór	1200
Zwarte rat	vóór	1200
Damhert		1530
Bruine rat		1727
Moeflon		1921
Beverrat		1934
Muskusrat		1941
Amerikaanse nerts		1957
Wasbeer		1961
Grondeekhoorn		1975
Wasbeerhond	na	1985
Fret		?
Goudhamster	weer	
Cavia	uitgestorven.	
Zandwallabie	uitgestorven.	

toegenomen.

Betekent dit nu een verrijking of juist een verarming van de zoogdierfauna. De ervaring met exoten is gebleker meestal slecht te zijn. Exoten zijn er vaak de oorzaak van dat andere soorten achteruitgaan of verdwijnen. Zo heeft de invoering van het konijn in Australië niet alleen geleid tot een grote plaag en de achteruitgang van vele buidel-dieren, maar ook hier heeft hij

vóór het uitbreken van de konijnenziekte myxomatose veel schade berokkend aan bos- en landbouw. Een soort als het damhert veroorzaakt zo'n enorme schiltschade in bossen, wat reeën en edelherten vrijwel niet doen, dat hij in de vrije wildbaan is opgeruimd. De grijze eekhoorn heeft in Engeland de gewone eekhoorn vrijwel verdrongen. Van de Amerikaanse nerts is bekend dat hij in Engeland, IJsland en Noorwegen enorme schade kan aanrichten in vogelkolonies, in Zweden heeft hij in grote gebieden de zoetwaterkreeft uitgeroeid en is bewezen dat hij een ernstige konkurrent is voor de otter. Ook van de komst van de struikers en schuimers, die van de overschotten van onze welvaartsmaatschappij kunnen leven, de

Muskusrat

wasbeer en de wasbeerhond verwachten we niets positiefs, integendeel. Zij vormen een nagel aan de doodskist van enkele met name aan het water gebonden zoogdieren.

wat blijft er over.

Als we kijken welke soorten zullen overblijven dan is het zeer waarschijnlijk dat van de 23 soorten, die er in het jaar 2000 over zijn gebleven

Huismuis

van de oorspronkelijke zoogdierfauna er 15 soorten zijn, die voor hun voortbestaan afhankelijk zijn van de mens. Dergelijke soorten, die uitsluitend dus kunstmatige milieus als weilanden, akkers, voorraadschuren, huizen e.d. nodig hebben om er in te leven of bv. te overwinteren, worden synantropische diersoorten genoemd.

Het lijkt er sterk op dat Nederland in het jaar 2000 een monoculture zal zijn, waarin het zoogdier mens met zijn huisdieren en vee zullen domineren, samen met zg. "cultuurvolgers".

Als we dan eens een hermelijntje willen zien dan zullen we naar het buitenland moeten of naar een dierentuin of, wat nog waarschijnlijker zal zijn de driedimensionale T.V. aanzetten, waar in geuren en kleuren het leven van dit diertje ontrafeld zal worden. Dit is beslist geen wensdroom.

Literatuur:

Sijthoff A.W. Zoogdieren, reptielen en amphiënen, 1980. Alphen aan de Rijn.

Heu Roland, Natuurgids voor de zoogdieren van Europa. Centrale uitgeverij Harderwijk. 1968.

Wijngaarden Anne van, Verarming of verrijking van de zoogdierfauna.
uit: Natuur en Milieu december 1982. pag 18- 25.

denny Brinkhof.

MORGEN: EEN NIEUWE MARGARINE?

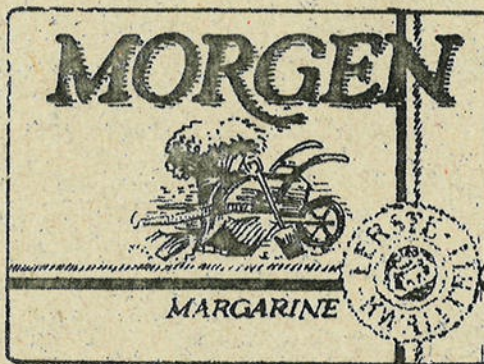
Er is een nieuw merk margarine in het koelvak van de winkels verschenen. Trouwens: in de kranten kon U er ook al mee kennismaken, want er zijn verschillende levensgrote advertenties in alle dagbladen verschenen. En als U die gemist mocht hebben, heeft U ook nog reclame (1 pakje gratis!) in Uw brievenbus kunnen vinden.

Er is dus heel wat geld en moeite besteed om iedereen te laten weten dat 'Morgen' op de markt gebracht is. Je zou denken dat dat 'Morgen' dan wel iets heel bijzonders is, als er zoveel aandacht aan besteed wordt. Is dat zo? Wat is 'Morgen' precies?

'Morgen' is een produkt van Unilever (net als bijvoorbeeld Blue Band en Erio). Met 'Morgen' probeert Unilever roomboter te imiteren en ze hopen daar nu dus, dat mensen die nu roomboter eten op hun brood, zullen overstappen op 'Morgen', dat een stuk goedkoper is dan roomboter.

De smaak van 'Morgen' is een imitatie van die van roomboter. Deze imitatie is heel redelijk geslaagd. In de reclame-campagne wordt dat dan ook sterk gebruikt en benadrukt. De gebruikte slogan in de advertenties is: "Je weet niet wat je proeft!". De opmaak van de advertenties is precies hetzelfde als die van de boter-advertenties (die je de laatste tijd opeens weer meer ziet, zeker als tegen-campagne). Ook is het pakje van 'Morgen' een aardige imitatie van het boterpakje: de vorm, de kleur en het materiaal zijn hetzelfde en zelfs het 'botermerkje' staat erop. Met al deze imitaties probeert Unilever te verbergen, dat 'Morgen' eigenlijk een doodgewone margarine is, zonder zelfs maar enige gezondheidspretentie. Het is een gewone kluit vet, verzadigd bovendien, met een flinke schep kleur-, geur- en smaakstoffen. En daar betaal je goed voor. Want wat is er, behalve de smaak, zo nieuw aan 'Morgen'? De prijs: die is f1,69 per pakje. Voor die prijs heb je ook twee pakjes van een andere margarine, die net zo goed (of slecht) is, alleen wat anders smaakt. Nieuw? Het is maar hoe je het bekijkt. Goede Morgen, meneer Unilever.

KRITISCHE KONSUMENT

Ook hoopt Unilever, dat een deel van de mensen, die nu margarine op hun brood smeren, maar roomboter te duur vinden, wel voor 'Morgen' willen betalen, dat een stuk duurder is dan andere margarine.

Wat is er zo nieuw en anders aan dat 'Morgen' dat je inderdaad die verandering van merk zou wagen?

uit: de Volkskrant,
29 december 1982.

**Margarinemark
Morgen wint
Ergernis-trofee**

Enkele weken geleden hield de centropartij in het Amsterdamse Krasnapolski een vergadering. De vergadering was belegd door de "Ecologische Beweging Anders doen Anders denken (EB).

Er ontstond niet alleen die avond enige deining doordat er enkele mensen tegen de bijeenkomst demonstreerden, maar later ook omdat men zich afvroeg wat de Ekologische Beweging met de Centropartij te maken had. Men schrok heel erg, want ekologische bewegingen worden immers gezien als progressief.

Al snel werd duidelijk hoe de vork in de steel zat. De ex-voorzitter van de EB de Heer Vierling, die het jaar ervoor opgestapt was uit de EB en nu fractie-medewerker van de centropartij in de tweede kamer was, had die vergadering belegd en de EB als dekmantel gebruikt. De EB distancieerde zich van het optreden van Vierling en de Centropartij en voelde zich misbruikt. Toch was door dit voorval de aandacht op de EB gericht. Hoe kon iemand die een jaar tevoren nog voorzitter zijn nu plotseling een van de kopstukken van de Centropartij zijn? Dat was toch wel vreemd.

Bij navraag bij andere ecologische bewegingen nl. De vereniging van gebruikers van ecologische produkten en De stichting Ecologisch Landbouwconsulentschap door De Waarheid, verklaarde een woordvoerder van deze twee groeperingen dat zij al lang met de top-mensen van de EB in de clinch lagen, vanwege hun extreem rechtsdenkbeelden. De woordvoerder vond zelfs dat de top van de EB zijn leden misleidt door onder het mom van ecologie fascistische denkbeelden uit te dragen. Bij nalezing van het blad "Be wust" van de EB blijkt dat ze vaak afgeven op buitenlanders en zich vaak beroepen uit informatie uit de Centrum partij.

Hoe kan het nu dat een ecologische beweging,

KRITISCHE KONSUMENT

die in haar vaandel "een gezonde mens- en milieu-vriendelijke leefwijze" propageert, fascisoide denkbeelden uitdragen.

Als we eens beter kijken dan blijkt dit, toch niet zo vreemd te zijn als op het eerste gezicht lijkt. Het is bekend dat in "Die Grünen" in Duitsland ook fascistoide individuen zitten, die de partij regelmatig in verlegenheid brengen. De vraag doet zich voor hoe zo iets nu kan gebeuren.

Als we kijken naar enkele ideeën van het Nationaal Socialisme over vreemdelingen (joden, zigeuners) dan zeggen ze in "de bloed en bodem theorie" dat het mengen van het bloed van een gedegenereerd, vroeger bloeiend ras met een opkomend sterk ras, de ontwikkeling van de mensheid en cultuur benadeelt. Achter deze irrationele theorie steekt de haat jegens de ouders, doordat zij het kind zeer hard opvoedde. Deze haat die verboden is -je bent afhankelijk van je ouders- wordt vervolgens geprojecteerd op anderen (de vreemdeling). Ook de band met de natuur was aanwezig. Zij symboliseerde de kracht, die gebaseerd was op het hard zijn voor jezelf, ook een gevolg van de harde opvoeding.

De natuur wordt voorgesteld als "moeder aarde", waarmee weer gezinspeeld wordt op de liefde/haat relatie met moeder en alle schuldgevoelens die daaraan kleven.

De woorden bloed, bodem en moeder aarde krijgen een mystieke lading, die inspelen op sluimerende gevoelens in mensen. Daarnaast gebruikte het Nationaal Socialisme tegenspraken in zich.

Een voorbeeld hiervan is het woord nationaal socialisme. Het woord socialisme suggereerd iets, nl gelijkwaardigheid, vrijheid of iets dergelijks. Nationaal grenst af, iets wat in tegenspraak is met socialisme. Iedereen moet vrij zijn en niet een groep over de rug van een ander, wat gebeurt als je grenzen trekt.

Vervolg zie pag 24.

En weet je weet je!

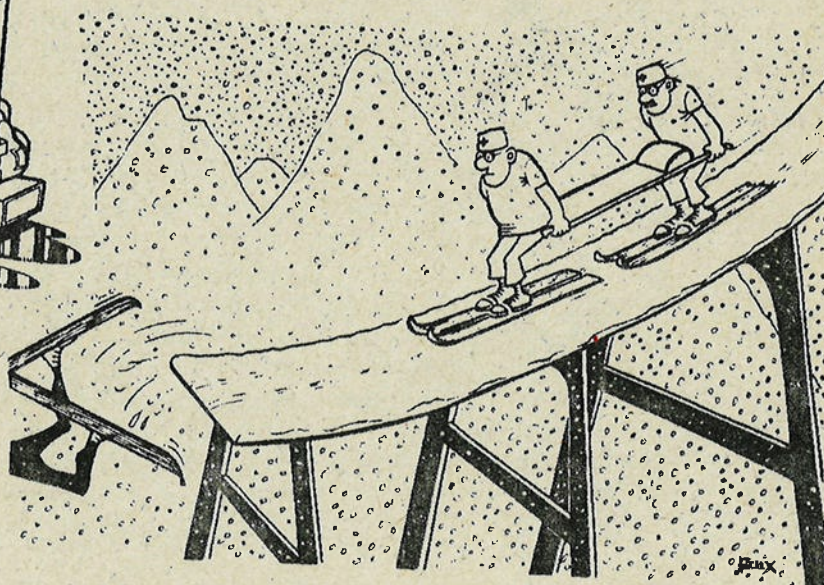
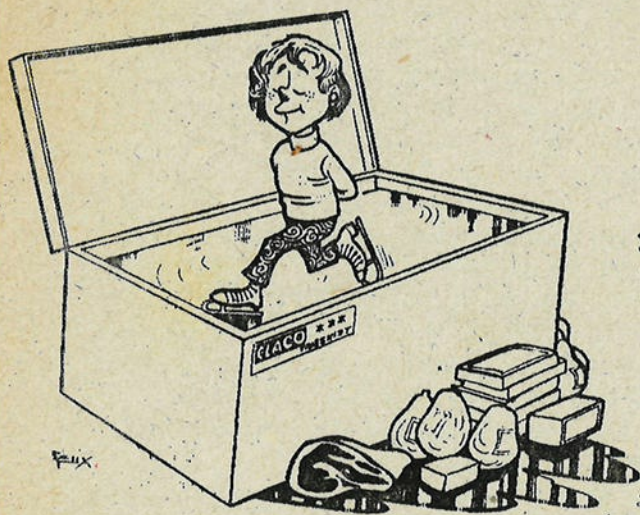
Winter

Dag allemaal, na die drukke en gezellige tijd van Sinterklaas, Kerstmis, en Oud en Nieuw, zijn we maar in een saaie tijd terecht gekomen, en het duurt nog een hele tijd voor het carnaval is.

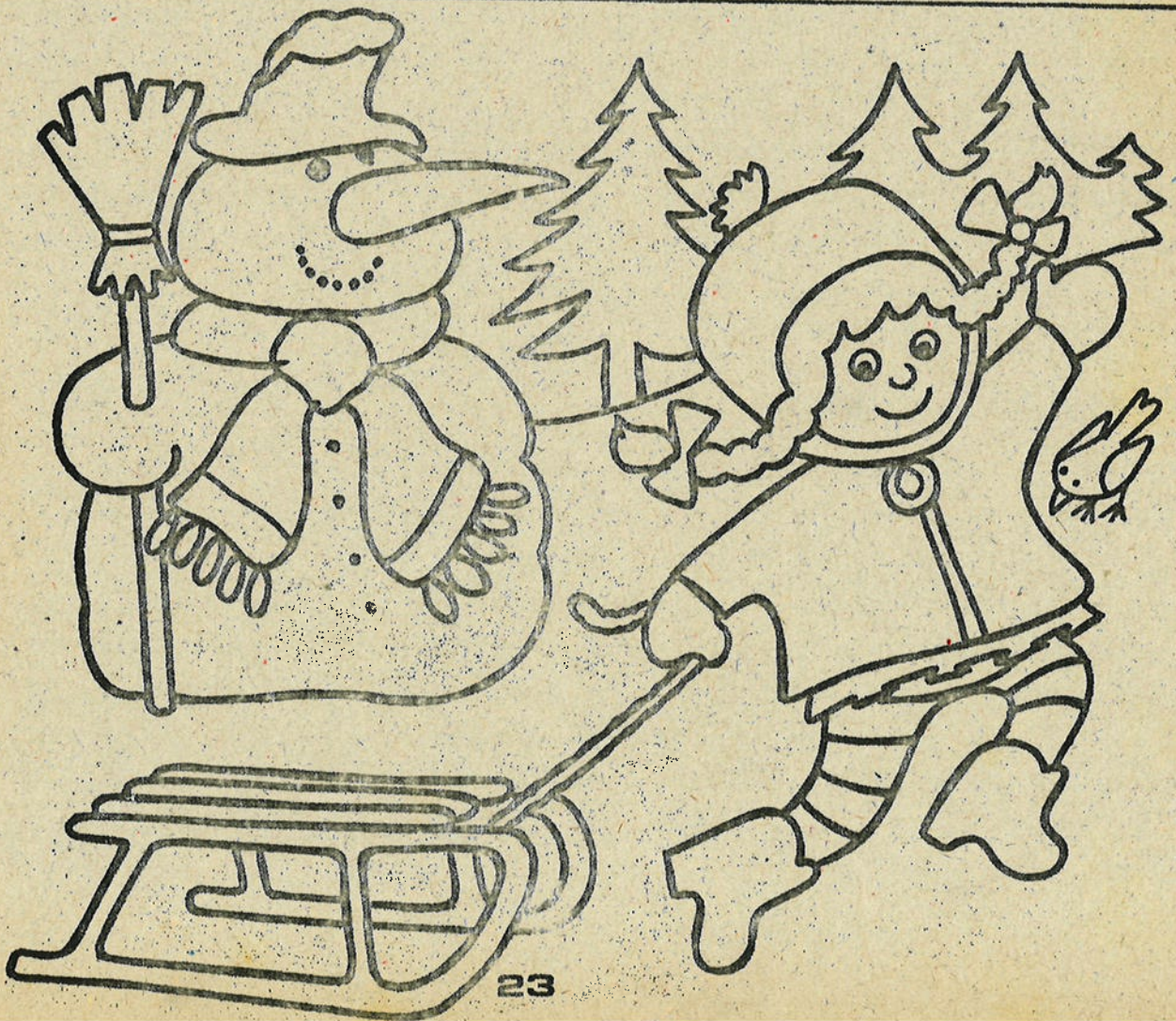
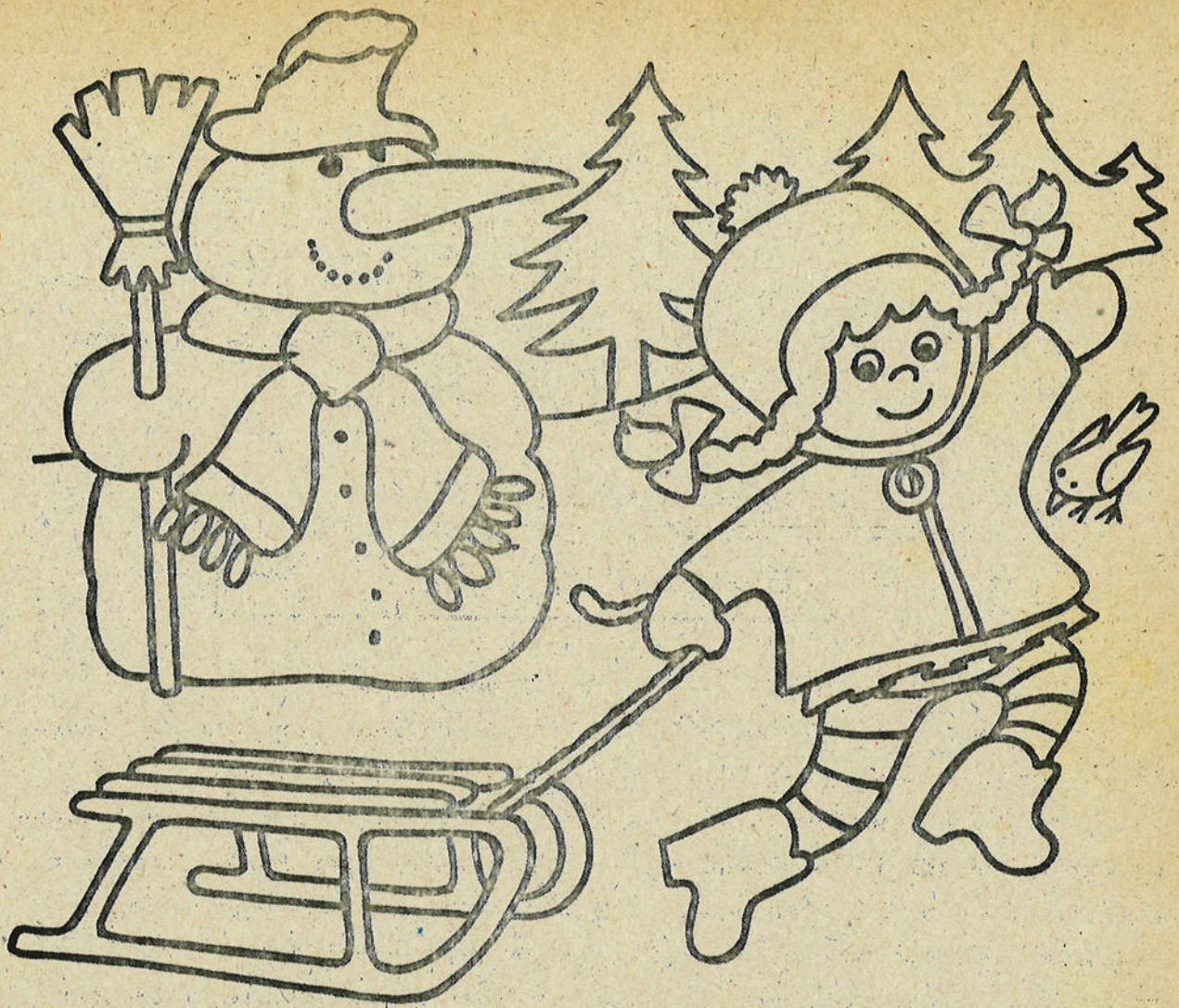
Er is één troost; misschien gaat het gauw sneeuwen! Dan is er weer genoeg te beleven op straat en in het bos, en wie weet is er een kansje op ijsvrij! Om vast in de stemming te komen zijn hier twee echte winterpagina's. Op de volgende bladzijde zie je twee precies dezelfde tekeningen, waarop Truusje aan het sleeën is. Maar.....zijn ze wel hetzelfde??? Als je goed kijkt zie je 10 verschillen, probeer ze maar te ontdekken! Als het je gelukt is kun je de plaatjes mooi kleuren met kleurpotlood, stiften of waterverf.

Veel plezier ermee, en tot ziens in de lente!

groetjes van Jeske.

Vervolg. KRITISCHE KONSUMENT.

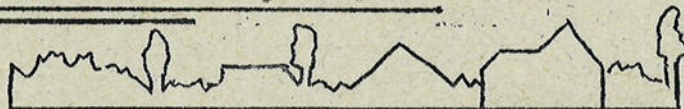
De rode vlag was een ander voorbeeld. Het was een symbool dat gebruikt werd door de socialisten. Het taalgebruik en symboolgebruik zaaide op die manier verwarring.

Hetzelfde zie je nu gebeuren bij de Ecologische Beweging. De kretologie is "progressief". Aangezien Veel stromingen binnen ecologische groeperingen sterk bezig zijn met mystiek: zij verklaren vele dingen op een "bovennatuurlijke" wijze. Spreken ook in termen van "moeder aarde".

Het inspelen op allerlei gevoelens bij mensen, die leidt tot vreemdelingenhaat, is dan niet ver meer, vooral als je bedenkt dat de opvoeding van de mensen in ecologische groeperingen ook niet altijd er één is van begrip en zachtheid, maar een van haat, hard zijn voor jezelf.

Eigenlijk is het heel logisch dat zoiets moest gebeuren.

MILIEU - POLITIEK - MILIEU

AFVALVERWERKING.

Sinds het themanummer over afval is er nogal wat gebeurd.

Ons standpunt over afvalverwerking is vlak voor de raadsvergadering, waarbij dit onderwerp aan de orde was, aan alle raadsleden gestuurd.

Nog later is er een overleg geweest met een particulier bedrijfje, dat eventueel een andere afvalverwerkingsmethode in Groesbeek zou kunnen invoeren.

Ook dit plan is aan alle raadsleden gestuurd voor de raadsvergadering van 30/12/82. De gemeente Groesbeek blijft vasthouden aan het voorwaardelijk toetreden in het samenwerkingsverband regio Nijmegen ons insziens een goede zaak. Ze wil op deze manier vooral de discussie binnen de andere gemeenten weer aanwakkeren. Immers al deze andere gemeenten hebben ja gezegd tegen een verbrandingsinstallatie.

Over het thema afvalverwerking is overigens onlangs door de WMG overleg gepleegd met diverse milieuorganisaties van de regio Nijmegen. Een brief zal gestuurd worden naar alle betrokken gemeenten, Provinciale Staten en het Ministerie van Volksgezondheid, Milieuhygiëne en Ruimtelijke Ordening.

Nadere activiteiten volgen.

HEROPENEN STATON IN GROESBEEK.

Eind november 1982 is er een overleg geweest tussen de WMG, NS, Gemeente Groesbeek en Provinciale Staten over een mogelijk heropenen van een station in Groesbeek. Het bleek, dat het voorgestelde lijntje Tiel - Nijmegen, dat via Groesbeek zou kunnen gaan daarna volgens NS geen haalbare kaart is. Dit omdat de keertijden in Groesbeek te kort zouden zijn. Er zou dan nieuw materiaal moeten worden ingezet maar dit is onrendabel. Het treintje tussen Kleef - Nijmegen zou mogelijk zelf wel kunnen stoppen in Groesbeek, maar dan zou het aanleggen van een nieuw perron te duur worden. Bovendien betwijfelde NS of er wel genoeg aanbod van mensen zou zijn. Een uitgebreid verslag volgt.

NU ÉLKE WEEK ;

'S WOENSDAGS AVONDS :

» VRAAGBAAK «

VAN 8 TOT 9 UUR - ZEVENHEUVELENWEG 14 - GROESBEEK.

INFORMATIE OVER :

- * ALLELEI MILIEUVRAAGSTUKKEN.
- * WAT DOET DE WMG ?
- * HOE WORD IK AKTIEF LID ?

U bent van harte welkom . dus de 2e en 4e week van de maand .

's woensdags van half 8 tot 9 uur . in onze ruimte .

ZEVENHEUVELENWEG 14

